

Wilhelm Wundt (1832-1920): La Psicologia com a Ciència dels Fets de la Consciència

Wundt fou el creador del primer laboratori de psicologia experimental que es va fer a Europa (Leipzig, 1879, tot i que el catàleg de la universitat no l'esmenta fins 1883) i, en conseqüència, és considerat com el pare de la psicologia científica.

Wundt desenvolupà una teoria de la percepció de base fisiològica, amb un programa d'investigació clar: la psicologia és 'la ciència dels fets de la consciència'. La seva funció és estudiar: 'el substrat corporal de la vida mental', l'anatomia, la funció del cervell, etc., per arribar, a partir d'aquí, a 'l'estudi dels processos conscients' o experiència immediata (per contraposició a l'experiència 'mediata' o cultural).. La psicologia deriva de la fisiologia: està situada entre les ciències físiques i les ciències naturals. Per tant, el seu mètode serà clarament experimental i inductiu, segons el model de John Stuart Mill, però prescindint de tota especulació.

Quan la nostra experiència és mesurable mitjançant instruments, caiem en la física; el propi de la psicologia és l'estudi dels processos mentals mitjançant els quals experimentem i observem el món exterior.

Per a Wundt, l'eina dels psicòlegs era la introspecció, és a dir, l'anàlisi intern dels processos mentals. D'aquesta 'apercepció' (paraula que recollí del filòsof racionalista Leibniz) dels fets de la consciència considerats com a esdeveniments en deriva l'únic coneixement psicològic possible. Però això no té res a veure amb una sessió de sofà o de confessional, sinó que implica un procés d'autocontrol amb mesures objectives de la memòria, de les reaccions, de les associacions de paraules, etc. Dels aproximadament 100 experiments que feu al llarg de 21 anys, el 50% estaven relacionats amb la sensació i la percepció i només un 10 % a temes de sentiments (bàsicament tensió/relaxació, excitació/calma).

Wundt i els seus deixebles identificaren dos elements bàsics de la vida mental: sensacions i sentiments. Els processos mentals resultaven de les síntesis d'ambdós elements, però en un sentit dinàmic i creatiu, no mecanicista. La psique només es pot copsar mitjançant l'anàlisi de la seva activitat. És una força voluntària i activa, per això s'assembla més un model químic que a un model mecànic.

Però Wundt s'interessà també pel que anomenava la 'Völkerpsychologie' que es pot traduir per 'psicologia dels pobles' o 'psicologia ètnica'. Generalment aquest mot una mica ingenu tendeix a ser mal comprès. No és que li interessi per a res 'fixar' com es capté una col·lectivitat (els catalans, els espanyols, els fenicis o els gitanos), segons les seves diferències locals o nacionals, sinó les lleis generals de caire psicològic que permeten que una col·lectivitat se senti i actui com a tal. Per això es poden estudiar els mites, els sistemes jurídics tradicionals, i les relacions d'interactuació d'uns individus sobre els altres que es fan molt especialment paleses en la llengua. Bona part de la producció l'escola catalana d'etnologia (Amades, Serra, Batista...) deriva d'aquestes tesis que han estat repeses per la psicologia social.